

186 kolonisovaného a zcivilisovaného divošství na lyricky teplém a měkkém pozadí koloristickém. Jaja jest založena na antitezi slastného, vegetativně šťastného divošství v tropech a urputně tvrdého a mučivého, lstného a rozumářsky vražedného civilisátorství evropského; antiteza provedená ne bez jemnosti a taktu uměleckého, ale přesto básnicky poněkud málo. Proč? Poněvadž každá antiteza jest romantická a dvojrozměrná, ale my hledáme a chceme rozměr třetí i čtvrtý. Jaja jest homofonní, autor musí z ní nalézt cestu do polyfonie; Jaja jest oblak teplých barevných a světelných skvrn, autor z nich musí příště dovést vybudovat architekturu.

Opakuji: není to nikterak špatný debut; a zavazuje.

Dva knižní kreslíři: Zdeněk Kratochvíl a Josef Šíma

V nakladatelství Aventina vyšel již třetí český klasik v umělecky dokonalé úpravě s kresebným doprovodem: Františka Ladislava Čelakovského O hlas písni českých s kresbami *Zdeňka Kratochvíla*. První dva byli Mácha se svým Májem ve výtvarné versi Jana Zrzavého a Němcová se svou Babičkou s výtvarným doprovodem V. Špálovým. Jistě není možno nic zásadního namítnouti proti knižní výpravě tam, kde jde o autory vyrostlé z měšťáckého názoru světového a do něho se věleňující; a jest možno jen vítati umělecky vysoce zodpovědný a originální způsob, jakým jest tento úkol zde řešen a rozřešen. První podmínka takové umělecké spolupráce jest zde splněna: tajemně vnitřní spříznění v zoru na život a svět u básníka i výtvarníka. Zemitě teplé, pohody plné umění Špálovo odpovídá měkce smyslné fabulistice Němcové právě jako temný žár a visionářská duchovost Zrzavého kosmicky vytrženému a zmučenému pathosu Máchovu a obhroublá voluminosní hranatost a tvárně hutná střízlivost Kratochvílova tvarové určitosti a rozhodnosti, suchému zoru a uštěpačné vtípnosti Čelakovského. Kratochvíl jest zvláštní patron mezi výtvarníky: docela nic lyrik, zcela nic člověk rozzpívaného povrchu a tepla životního, zato úplně člověk rozumového odkrývání životních kořenů. Jeho kresby působí mnohdy jako hlavo- a krkolamy: tak mnoho tvaru směštnávají v smělych násilných zkratkách na plochu co nejmenší. Pobuřovala-li před několika roky Špálova tvárná ozdoba Babičky B. Němcové svou uměleckou nekompromisností naše tuctové milovníky vyštěňičkovaných ulízaností a porculánové banálnosti běžných vánočních tisků, opakoval se asi týž zjev před šesti týdny při kresbách Kratochvílových. Jen jednu věc neměl by dělat tenhle znamenitý kreslíř Kratochvíl: psáti ke svým kresbám slovní doprovody. Ty bývají často tak pracně usmolené a upocené, tak vrtácky tajnosnubné a jino-

187 tajně hlubokosmyslné, že raději bych strkal na Petřín trakař plný kamení a písku, než četl za sebou dva nebo tři „vtipy“ Kratochvílovy. Že je *lehkost* duši vtípu, se tomuto těžkorukému a těžkonohému cititeli Musae pedestris věru ani nezdálo.

Na opačném pólu stojí „surrealista“ *Josef Šíma*, který opatřil kresebný doprovod k Štorch-Marienově *Venuši s červenou parukou* a k Dellucovým *Lidem z baru*, Aventinem také nedávno vydaným. Nejčistší květ parisianismu a přece přitom český jest *Josef Šíma*. Úžasné citlivou a čistou, přímo stříbrnou linií, která dává misty vzpomínat až na starého milostpána Ingesa, tak o sto let zmlazeného, píše Šíma své výtvarné verše ženské rafinovanosti: výtvarná libela nervosně roztěkaná nad stříbrem letních vod, výtvarný motýl přitahovaný jen k nejomamnějším květům a žijící jen z nejpřehavějších dojmů erotických. A jak jemně zvážený, jak vyšším účelem tvárným i básnickým ospravedlněný jest ten jeho „surrealismus“! Ano, citíš: nemohlo býti dosaženo jinak toho křehkého kouzla než takto.

Essayistika

Ferdinand Peroutka: Boje o dnešek — Naděžda Melniková-Papoušková: A. A. Blok — Emanuel Chalupný: Dilo Josefa Holečka

Není fair play umlčovati něčí knížku, ani Peroutkovu ne. Je fair play říci o každé *své* slovo, i o Peroutkově.

Bude tomu brzy, nemýlím-li se, dvacet let, co jsem vydal *Boje o zítřek*. Tenkrát nebylo snad literárního psa, který by byl nezdvihl svou rádobykritickou nožku a nevyronil cosi, co pokládal za literární rozum, co však velmi záhy vyčpělo v obyčejný literární tlach, H₂O. A hle, za dvacet let má má knížka štěstí. Stává se heslem, padělá se její název, obrací se nalic i naruby jako starý sice, ale jinak trvanlivý kabát. Vycházejí *Boje* proti věcerejšku, vycházejí *Boje o dnešek*. Jest napodobována. Neboť pravá nápodoba, to vědí dobře literární historikové, tváří se, jako by s tebou polemisovala; jako by se stavěla na opačný pól. Ale právě takováto nápodoba kontradikcí jest houževnatější než kterákoli jiná; z jejího lasa vyproštuje se to hůř než z každého druhého.

V předmluvě ke své knížce vykládá p. Peroutka, že vedl tyto *boje* za liberalism; za jeho kardinální zásadu, již jest podle autora oprávnění „žítí na zemi svobodně, v plném užívání svých sil a za plného rozvoje své osobnosti“. To prý je to, čemu říká p. Peroutka „liberální zásada“. Nuže, popírá toto oprávnění někdo rozumný? A přece kniha *bojů* za liberalism je knihou útoků na Kramáře, Borské, Rádly, Kropotkiny, Nejedlé,